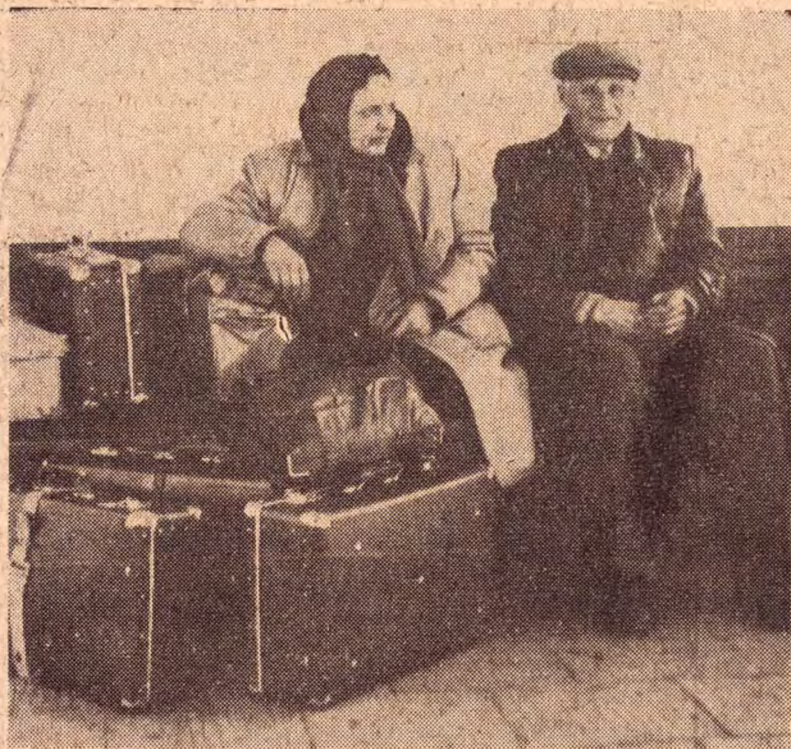

Сярод іх прыбыло некалькі сем'яў рэпатрыянтаў...

Вясна красна.

Фота — Л. Карадзейскі

НА ГРАНІЦЫ

Штодзень у гадзіны прыбыцця і адыходу цягнікоў у абодва бакі пероны маленькай кузніцкай станцыі запаўняюцца рознымі падарожнікамі. Акрамя палякаў і грамадзян Савецкага Саюза, якія едуць у госці да сваякоў і знаёмых, альбо ў мэтах турыстычных, зусім нярэдкімі госцьмі на пероне чыгуначнага вакзала ў Кузніцы з'яўляюцца чужаземцы. Зразумела, найбольшую сенсацыю выклікаюць сярод мясцовага насельніцтва чорныя, як гэбан, самыя сапраўдныя негры.

Асаблівую атракцыю прадстаўляюць яны для дзяцей, якія доўга і неадступна праводзяць гэтых нештодзённых гасцей.

Трэба падкрэсліць, што Кузніца з'яўляецца досыць ажыўленым пагранічным пунктам. На працягу амаль двухгадовага існавання Тамажнага Упраўлення ў Кузніцы граніцу ў абодва бакі пераехала каля 60 тысяч чалавек.

* * *

Нядаўна мы наведалі Кузніцу. Прыехалі якраз тады, калі змена тамажнікаў чакала на пероне прыбываючага цягніка з СССР.

І вось праз некалькі хвілін чакання на станцыю ўязджае сапучы паравоз з чырвонай зоркай. З вагонаў пачалі высаджвацца пасажыры. Сярод іх прыбыло некалькі сямей рэпатрыянтаў. Але большасць — гэта, аднак, турысты.

Пагранічнікі лоўка і хутка праверылі дакументы. Цяпер чарга на тамажнікаў. Апошнія з прыемнай усмешкай на губах, але тым не менш вельмі дакладна, правяраюць багаж. Аказалася, што ніводзін з турыстаў не аказаўся сёння спекулянтам.

* * *

Аднак такіх «кветачак» — спекулянтаў бывае многа, вельмі многа як даведаліся мы з апавяданняў тамажнікаў.

А ёсць іх найбольш з Узбярэжжа і Кракаўскага ваяводства. У СССР яны вязуць перш за ўсё матэрыялы, а потым... панчошкі! Дзесяткі, нават сотні панчох намагаюцца перавезці без пошліны праз граніцу. Адзін варшаўскі студэнт, напрыклад, абкруціў сябе 500-амі парамі панчох.

Яго штучная туша адразу кінулася ў спрактыкаванае вока тамажніка. Панчошкі (як тлумачыў студэнт, гэта мелі быць падарункі для яго сяброўак) былі канфіскаваны.

Улюбёным спосабам перавозу спекулянтамі недазволеных рэчаў з'яўляецца падвойнае дно ў чамадане.

Аднак гэтая форма ўжо не знаходзіць многа наследоўнікаў, бо наперад вядома, што нічога добрага з гэтага не выйдзе. Чуткі нос тамажніка хутка «вынюхае» такую махінацыю.

А бывае і інакш. Хопіць толькі пацягнуць за нітку ў спадніцы і... цуда! Ад вялікай з фалдамі спадніцы, якая вязецца на «змену» (чытай — на замену), не застанецца і следу, акрамя некалькіх метраў цудоўнай тафты.

Адным з найбольш дасціпных метадаў спекуляцыі з'яўляецца перавозка матэрыялаў пры дапамозе дзяцей.

Бацькі абкручваюць цела малых сваімі матэрыяламі, так што тыя выглядаюць больш шырокімі, чым высокімі.

У такіх выпадках рэвізія ў дзіцяці неабходна. Вынік яе — перапуджанае дзіця, у душы якога, напэўна, застанецца трывалы след ад мамінай альбо татавай прадпрыемлівасці.

Нічога, аднак, не ўцячэ ад зоркага вока тамажніка. Тавар канфіскуецца, а спекулянт да таго яшчэ плаціць кару, ды неаднойчы ў чатыры разы вышэйшую за вартасць канфіскаванага тавару.

(Г)

З'ездавыя абавязацельствы на Гайнаўшчыне

Папулярныя на Гайнаўшчыне дарожныя абавязацельствы ў дні З'езду ахапілі амаль усе вёскі павета. Паводле недакладных яшчэ аблічэнняў, кошт прац, выкананых да гэтага часу пры пабудове і рамонце дарог у гонар III З'езду партыі, налічвае больш 500 тысяч злотых.

А вось і прыклады:

Жыхары вёскі Чараў грамадскім чынам выканалі працы пры будове дарогі (680 метраў) вартасцю ў 65 тысяч злотых; жыхары вёскі Макаўка адрамантавалі дарогу на трасе Макаўка — Даратынка на суму 45 тысяч злотых; жыхары Белавежы — на суму каля 11 тысяч злотых.

На тэрыторыі ГРН Альхоўка пабудаваны да гэтага часу 250-метровы ўчастак жвіравай дарогі на трасе Альхоўка — Нараўка на суму 35 тысяч злотых, а сяляне Тынявіч Вялікіх выбрукавалі ў вёсцы вуліцу на суму каля 11 тысяч 300 злотых. Жыхары вёскі Койлы выканалі працу пры будове дарогі на агульную суму каля 15 тысяч злотых, а сяляне вёскі Катоўка (ГРН Дубіны), будуючы 100-метровы ўчастак дарогі, далі дзяржаве 25 тысяч злотых.

Такіх прыкладаў можна было б прывесці вельмі многа. З'ездавы чын ахапіў таксама і гайнаўскія прадпрыемствы. Агульная вартасць доўгатэрміновых абавязацельстваў гайнаўскіх прадпрыемстваў у гонар III З'езду партыі аблічваецца сумай 7.743.000 злотых.

У дні З'езду асабліва шырока разгарнуўся збор грашовых складчын на пабудову новых школ. Асабліва трэба падкрэсліць ініцыятыву мастацкага калектыву ў Чыжах. 15 сакавіка яны выступілі з канцэртам у сваёй вёсцы. Даход ад канцэрта ў суме 700 злотых пераказаны на пабудову школы.

Таксама зрабіла моладзь з самадзейнага мастацкага калектыву ў Кляшчэлях. У гонар III З'езду жыхары школьнай акругі Навасады звезлі на працягу некалькіх дзён 100 кубічных метраў жвіру і пяску на будову школьнага сталыё на Вартасць гэтых работ ацэньваецца амаль у 3 тысячы злотых.

У адну з апошніх нядзель у Гайнаўцы да працы прыступілі калектывы драўлянага прадпрыемства лясной прамысловасці і прадпрыемства чыгуначных работ. Вартасць іх працы ў гэты дзень выказваецца сумай 28 тысяч злотых, з якіх 6 тысяч 315 злотых пераказана на конта Павятовага Камітэта будовы школ. Прадпрыемства сухой дыстыляцыі дрэва пераказала гэтаму камітэту 9 тысяч 184 злотых, а гайнаўскае прадпрыемства машыннай і лясной прамысловасці — 2.130 злотых.

Ёсць таксама шмат індывідуальных ахвярадаўцаў, як, напрыклад, Юзэф Анішчук, працаўнік прадпрыемства лясной прамысловасці, які пераказаў на конта Камітэту будовы школ 200 злотых.

У дні З'езду на конта Павятовага Камітэта будовы школ усяго з Гайнаўшчыны паступіла 57 тысяч 180 злотых.

(м)

ЧЫТАЧ! Што ты зрабіў, каб павялічыць падпіску на «Ніву»?

Пастарайся, каб і твае суседзі чыталі наш часопіс.

Прыпамінаем, што падпіску на «Ніву» на месяц май можна зрабіць да 15.IV 1959 года.

Cena 60 gr.

Цана 60 гр.

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 14 (162) БЕЛАСТОК, 5 КРАСАВІКА 1959 года ГОД IV

Шолам — Алейхем

Сто гадоў з дня нараджэння Шолам - Алейхема (Шолама Нохімавіча Рабіновіча), вялікага яўрэйскага пісьменніка, па рашэнню Сусветнага Савета Міру сёлета адзначаецца ўсім прагрэсіўным чалавецтвам.

Постаць таго, хто імем сваім выбраў мір («Шолам - алейхем» па-яўрэйску значыць: «мір вам»), яго багатая творчасць — назаўсёды ўвайшлі ў гісторыю сусветнай літаратуры.

Нарадзіўся пісьменнік 2 сакавіка 1859 года на Украіне ў Пераяслаўі, які належаў да ліку тых мястэчак паўднёва-заходняў часткі былой царскай імперыі, у якіх пражывала значная колькасць яўрэйскага насельніцтва, прадстаўнікі якога паслужылі потым пісьменніку прататыпамі літаратурных герояў яго шматлікіх эпічных палотен.

Даравіты пісьменнік ведаў дарогу да людскога сэрца. Яго героі — маленькія людзі з маленькім і, вельмі часта, няшчасным лёсам. Ён са спачуваннем ставіўся да іх мараў і надзей. З лёгкім гумарам расказваў аб іх жыцці ў вечнай мітусні, грашовых справах і іх гандлі нічым.

Не абмінуў вялікі пісьменнік і тых, хто жыў з поту і нядолі яўрэйскай беднаты. У сваёй камедыі - памфлеце «Якнегоз» ён паказаў яўрэяў - багачоў. На колькі выразнай і хлёсткай была гэтая камедыя, сведчыць факт, што кіеўскія яўрэйскія багачы дабіліся забароны цэнзурай гэтай камедыі, бо ў яе героях убачылі самых сябе.

На падзеі рэвалюцыі 1905 года Шолам-Алейхем адклікнуўся фельетонамі і памфлетамі, накіраванымі супроць царскага ўрада; ён піша цэлы шэраг апавяданняў, прысвечаных рэвалюцыянерам.

Першая сусветная вайна закінула Шолам - Алейхема ў Злучаныя Штаты Амерыкі. У серыі апавяданняў пад іранічнай назвай «Касрылаўскі кангрэс» пісьменнік па-майстэрску раскрыў змест амерыканскага «прагрэсу», які нішчыць усё людское ў чалавеку ў яго пагоні за грашыма.

У адной з апошніх кніг «Хлопчык Мотл у Амерыцы» пісьменнік паказвае крушэнне высакародных надзей свайго любімага героя, які выехаў у Амерыку ў пошуках лепшай долі.

Памёр Шолам - Алейхем 13 мая 1916 года ў Амерыцы.

Над свежай магілай вялікага пісьменніка былі прачытаны словы яго тастаманту:

«Дзе б я ні памёр, няхай мяне пахаваюць не сярод арыстакратаў, багачоў і знаці. Хай мяне пахаваюць там, дзе спачываюць звычайныя яўрэйскія рабочыя, сапраўдны народ, каб помнік, які потым паставяць на маёй магіле, упрыгожваў звычайныя магілы навокал мяне, а звычайныя магілы каб упрыгожвалі мой помнік — як звычайны чэсны народ пры маім жыцці ўпрыгожваў свайго народнага пісьменніка». (м. г.)

Весткі з БССР

ПЛЕНУМ ЦК КП БЕЛАРУСІ

24—25 сакавіка г. г. адбыўся чарговы XIII пленум Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі, які быў прысвечан пытанню палепшання працы з кадрамі. Як паведамляе «Праўда», пленум ЦК Кампартыі Беларусі прайшоў у абставінах вялікай дзелавітасці і вострай крытыкі недахопаў.

Дакладчык — сакратар ЦК КП Беларусі Т. Кісялёў адзначыў, што ў апошнім часе значна палепшыўся склад кіруючых партыйных і савецкіх кадраў, асабліва пасля XX З'езду КПСС. Амаль усе сакратары абкомаў КПБ і старшыні аблвыканкомаў, а таксама 91 працэнт сакратароў гаркомаў і райкомаў партыі і 88 працэнтаў старшынь выканкомаў гарадскіх і раённых Саветаў маюць вышэйшую і незакончаную вышэйшую адукацыю. Большасць сакратароў райкомаў, якія не маюць вышэйшай адукацыі вучацца цяпер.

Вялікае месца ў дакладзе ўдзелена пытанням удасканальвання работы, неабходнасці павышэння патрабавальнасці і персанальнай адказнасці за даручаную справу, узмацнення праверкі выканання.

Студэнты Беларускага палітэхнічнага інстытута на практычных занятках.

Мінскі трактарны завод.

140 ТЫСЯЧ ПУДОЎ ЦУКРУ ЗВЫШ ПЛАНА

Першынец беларускага цукраварэння — Скідзельскі цукровы камбінат на 26 дзён раней, чым у мінулым годзе, закончыў свой 8-ы сезон цукраварэння. Нягледзячы на тое. што сёлета перапрацавана буракоў на 26 тысяч цэнтнераў менш, чым летась, цукру выпушчана на 75 тысяч пудоў больш. Камбінат дасягнуў гэтага за кошт лепшага захоўвання буракоў і ўдасканальвання тэхналогіі вытворчасці. Усяго прадпрыемства дало звыш плана каля 140 тысяч пудоў цукру.

СТО МАЛАВЯДОМЫХ ФОТАДАКУМЕНТАЎ

Цэнтральны архіў кінафотадакументаў БССР праводзіў вялікую работу па збіранню фотадакументаў, якія адлюстроўваюць гістарычнае мінулае Беларусі.

Нядаўна каштоўныя дакументы прыбылі ў Мінск з Літвы. Сто малавядомых фотадакументаў адлюстроўваюць быт і культуру беларускага народа, пачынаючы з XVII стагоддзя.

«НІВА» НА СТАРОНКАХ «ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА»

У нумары за 25 сакавіка г. г. «Літаратура і мастацтва» змясціла вялікі артыкул Піліпа Пестрака п. з. «Паэзія на старонках «Нівы».

Гэта першая спроба з боку савецкіх пісьменнікаў даць ацэнку нашай паэтычнай прадукцыі. Як вынікае з артыкула, аўтар ацэньвае вершы «Нівы», якія друкаваліся ў 1957 годзе і ў першай палове 1958 г.

Каштоўны пачын Піліпа Пестрака шчыра вітаем. Крытычныя заўвагі майстроў слова прынясуць вялікую карысць нашым пачынаючым паэтам, а таксама і рэдакцыі. (рл)

«На Захадзе без змен»

Гэты загаловак перапісаў я з аповесці нямецкага пісьменніка Рэмарка і адразу ж усвядоміў яго недакладнасць. Ну, ды і як жа можна пісаць «без змен», калі на Захадзе пры кожным выпадку падкрэслізаюцца іменна змены ў становішчы ўрадаў ЗША, Вялікабрытаніі і Францыі адносна савецкіх прапаноў, якія датычаць Берліна і Германіі.

— Выказваем добрую волю, горача прагнем перагавораў, — крычаць праўрадавыя газеты.

Што ж з'яўляецца прычынай такога аптымізму сярод сфер, падтрымліваючых палітыку ўласных урадаў?

Праўрадавыя колы Злучаных Штатаў, Вялікабрытаніі і Францыі прыводзіць у захапленне змест нот, перададзеных у палове мінулага тыдня Савецкаму Саюзу трыма заходнімі дзяржавамі і Федэральнай Рэспублікай Германіі. Захопленае ходам падзей ФПА (Французскае прасавае агенцтва) склала ўжо нават «міжнародны дыпламатычны каляндарны расклад на бягучы год. Вось ён:

«11 мая — спатканне ў Жэневе міністраў замежных спраў вялікай чацвёркі. Мэта спаткання — Берлін, германская праблема, мірны трактат з Германіяй. Удзел у характары кансультатыўным Польшчы і Чэхаславакіі. Час працы — досыць абмежаваны.

Чэрвень ці ліпень — канферэнцыя кіраўнікоў дзяржаў у Н'ю-Йорку, Вене ці ў Жэневе. Удзел хутчэй за ўсё толькі вялікай чацвёркі, аднак у выпадку націску СССР магчымы таксама абмежаваны ўдзел Польшчы і Чэхаславакіі.

Лета 1959 г. — новае спатканне міністраў замежных спраў, пасля якога восенню адбудзецца новае спатканне кіраўнікоў дзяржаў».

Аптымістычныя планы ФПА разлічаны на прапагандысцкі эфект і не маюць пацвярджэння ў дыпламатычных кроках заходніх дзяржаў, нягледзячы на тое, што мы б гэтага вельмі жадалі. Дык што ж крыюць у сабе ноты заходніх дзяржаў ад 26 сакавіка гэтага года?

Па-першае, тры заходнія дзяржавы выказваюць згоду на правядзенне канферэнцыі на высокім узроўні, але толькі пад умовай поспеху канферэнцыі міністраў замежных спраў, якая павінна мець падрыхтоўчы характар.

Па-другое, Захад і далей у прынцыпе прытрымліваецца погляду, што справу Берліна трэба разглядаць у шырокім аспекце германскай праблемы, а гэта значыць, прымаючы пад увагу справы аб'яднання, мірнага дагавору з Германіяй, раззбраення і еўрапейскай бяспекі. Такая шырокая трактоўка дыскусій на канферэнцыі міністраў замежных спраў можа альбо працягнуць у бясконцасць час яе працы, альбо не давесці да канструктыўных вывадаў.

Па-трэцяе, Захад згаджаецца на ўдзел у канферэнцыі дэлегатаў Польшчы і Чэхаславакіі, але толькі ў пытаннях, цікавячых гэтыя краіны.

Гэтая справа з'яўляецца для нас незвычайна важнай. Заходнія дзяржавы папярэджваюць наперад, што ў нямецкай праблеме могуць існаваць праблемы цікавячыя і не цікавячыя нашу краіну. Але гэта звычайныя хітрыкі. Заходнія дзяржавы проста не хацелі адкінуць савецкую ініцыятыву запрашэння Польшчы і Чэхаславакіі як паўнапраўных удзельнікаў канферэнцыі міністраў замежных спраў, каб не скампраметаваць сябе канчаткова ў вачах польскага і чэхаславацкага грамадства. Адсюль нарадзіўся спачатку праект удзелу абедзвюх краін у ролі назіральнікаў, а потым — так званага частковага ўдзелу.

У той час вядома, што савецкая прапанова ставіла і ставіць сваёй мэтай зрабіць міжнародную канферэнцыю месцам дыскусій роўнай лічбы партнёраў, прадстаўляючых тэндэнцыі ўсходнія і заходнія. Спроба абмежавання ўдзелу Польшчы толькі да пэўных пунктаў дыскусій прадыктавана апаскай Захаду, што прынцып парытэту, прызнаны раз, мог бы высоўвацца Савецкім Саюзам як умова ўсіх наступных канферэнцый.

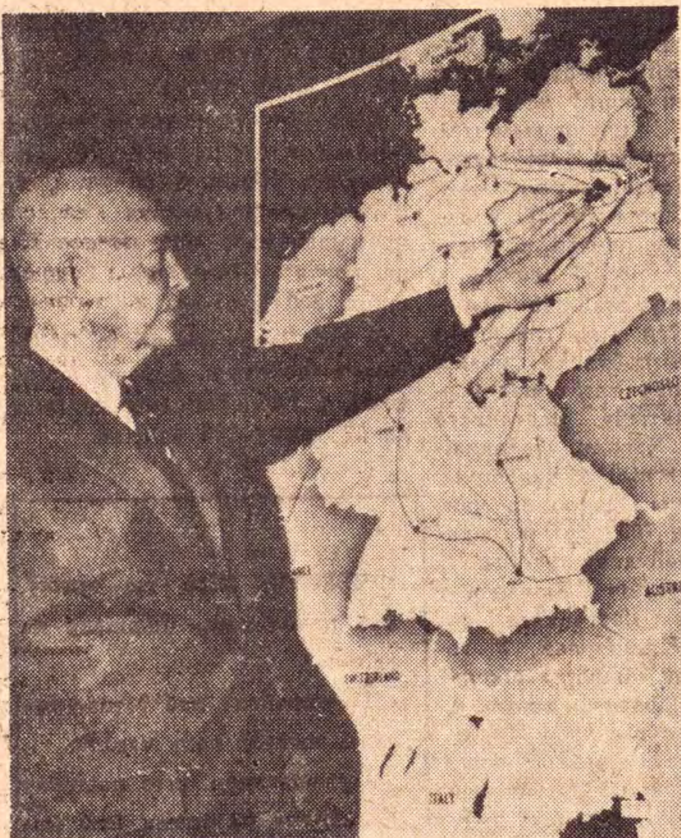
Аднак варта адзначыць, што Польшча мае права ўдзелу ў канферэнцыях, якія датычаць Германіі, не толькі беручы пад ўвагу захаванне парытэту.

Польшча была краінай, на якую найраней напаў гітлерызм. Страты мы мелі значна большыя, чым, напрыклад, Злучаныя Штаты, Вялікабрытанія і Францыя разам узятыя. Нарэшце, неабходнасць удзелу Польшчы ў вырашэнні германскіх праблем вынікае з права на абарону нашых заходніх граніц, якіх канцлер Адэнауэр і яго палітычныя саюзнікі не прызнаюць.

Мы ведаем, якую хвалю рэвізіяністычных прагненняў у ФРГ выклікалі прамова Эйзенхауэра (ён абапіраўся на геаграфічную карту, праводзячую польска - нямецкую граніцу па Одры і Нісе), і заява дэ Голя, што аб'яднанне Германіі павінна адбыцца ў існуючых межах.

Прачытаўшы разважанні амерыканскай газеты, я вырашыў, што загаловак сённяшняй карэспандэнцыі («На Захадзе без змен») трэба пакінуць. Прынамсі пакуль што.

УЛАДЗІМІР ЛАЗІНСКІ

Нядаўна Эйзенхауэр выступаючы ў тэлебачанні па нямецкім пытанні карыстаўся картай Германіі з граніцай на Одры і Нісе. Фота — ЦАФ

Літаратурная старонка

Трыбуна Беларускага літаратурнага аб'яднання ў Беластоку — № 10

Алесь Барскі

СЯЛЯНСКІ СУМ

Вясковую глуш, сялянскі сум
Глынуць гарачым нутром машыны;
Зменіш, краіна, старую красу,
Скінеш адвечны вянок з шыпшыны.

Бярозы шляхоў тваіх гром панясуць,
Сканаюць ў палях тваіх межы.
Сталёвыя пілы нутро растрасуць
Драўлянага сэрца старой Белавежы.

Экскаватар — павук сталою рукі
Водам новы напрамак пакажа,
На шыю свабоднай, упартай ракі
Ярмо гідрастанцый шчыльна прыляжа

Мяне ўскалыхаў мужыцкі сум,
Ён песню склаў захадаў, песню світачняў.
Але заўтрашні верш, як хлеб-соль, панясу
На спатканне сталёвага рання.

Максіму Танку

Мне Нарач сінім вокам не маргала,
Слядоў я не заставіў на пяску азёрным,
Не бачыў яе буйных, сакавітых хваляў,
Кануўшых у бяздонне светаў зорных.

І рыбакоў не бачыў барадатых,
Узросшых на празрыстых водах.
І не знаёмы мне бунтарны дух па хатах
У крыўдныя былыя годы.

А ўсё ж-такі я ведаю ў дэталях
Чым славіцца і славілася Нарач.
Не раз я акунуўся ў яе хвалі
Ў салодкіх сэрцу думках - марах.

Разблытываў я з рыбакамі сеці,
Каб хлеб іх есці не задарам.
І з думкамі аб лепшым свеце
Я разам з імі гнаў жандараў.

Цудоўны кут краіны роднай,
Людзей, прыроду, вечары і ранкі
Знайшоў у гордай і свабоднай
Паэзіі Максіма Танка.

ВАВЁРКА

Паходняй рыжай, агністай
Мільгнула вавёрка ў галінах,
Рухомым клубком прамяністым
Пашла па бярозах, асінах...
Растапырыўшы хвост, як ветразь,
Лёгка плыве ў прасторы,
Нясецца ў подыху ветру
Густымі шляхамі бору.
Прапала. Зноў загарэлась
У руні яліны зялёнай,
Кінула жвавае цела
На слізкую хвоі калону.
Верхавіна... скокам раптоўным
На ніжняе мяккае веццe...
З грацыяй, лётам цудоўным
Сплывае вавёрка і вецер.

~ ВОСЕНЬ ~

Чырвоным полымем восень
Паліць бярозавы гаік,
Ушыр і ўздоўж калёсіць,
Апошнюю зелень збірае.

Даўно адыгралі песню
Арфы жытніх снябліпак,
Ветры, што радасць неслі,
Стогнуць у голых галінах

Праз дзіркі грамаднага сіта
Кастрычнік упарта дождж сее,
Зямля халадамі спавіта
Голыя дрэвы калеюць.

І толькі на сумным фоне
Зеляненюць загоны руні.
І гулкім радасным звонам
Спяваюць цапы ў пунях.

АЛЕСЬ БАРСКІ — нарадзіўся ў 1930 годзе ў гміне Юшкаў Груд (Беластоцкі павет). Закончыў Лодзінскі Універсітэт. Працуе ў Варшаўскім Універсітэце.

Алесь Свісёк

Людзі і чалавекі

Ёсць людзі, — а ёсць іншыя і чалавекі»

(Максім Горкі: «На дне»)

Боль у назе — першая прыкмета вяртаўшайся прытомнасці. Здзіўленне і непакой... «Бах... бах... бах...» — мернае пастукванне звонкім водгукам ляцела па верхавінах елак, што застылі ў нерухомасці. Унізе шыльнік і дзе-ні-дзе трава з сярэбранымі кропелькамі. Сонца прабіваецца недзе з боку і быццам знізу. Яго не відаць. Толькі ясныя палоскі кранаюць шэрыя пні і расу на траве. Адна вясёлая палоска ўпала на павекі. Расплюшчыў вочы. О, на вейках таксама раса? Холадна. А недалёка: «Бах, бах, бах...» Сякера?! Сякера... Паварушыў адзеравянелае цела. Нага адазвалася вострым болем. Нага цяжкая — цяжкая. Паспрабаваў падняцца. Галава закружылася, і пахіліла ізноў на шыльнік. Падняў руку да гарачага ілба. Чакайце, чакайце... Я ж жа гэта? Нядаўна паднімаў высока на воз рослыя снапы пшаніцы. Лёгка, без натугі. Чакайце, чакайце... Пшаніца... снапы... Малюнкі перамяшаліся, насунуліся адзін на другі. Нікнуць, з'яўляюцца, скачуць... Заплюшчыў вочы. Карціны ўладзіліся.

Вось іржышча. Доўгімі радамі стаяць высокія «штыгі». Горача. Сонца пячэ. Але паветра цудоўнае - суцэцкае. Маладосць і сялянская радасць працы прагналі думкі аб вайне, сямейных няшчасцях. Нават думкі аб тым, што працуеш для ворага. Воз расце. Лёгка, зручна падаю я снапы пшаніцы. Мардаты немец укладвае іх на возе і задаволена ўсміхаецца.

Але вось правай «Лоцце» не спадабалася левая «Мія». Міг. Пярэднія ногі і галава падняліся ў паветры. Зубы «Лотты» апынуліся на карку «Міі». Тая завішчэла і рванулася ўбок. Воз захістаўся і... мой «шэф» паляцеў з верхнімі снапамі на іржышча. Я хачу бегчы яму на дапамогу, але бачу: ён крэхча і ўстае сам. Я — да коней. Але не паспеў іх супакоіць, калі мяне аглушыў нечаканы ўдар у твар. Раз, другі.

Гэта быў моцны немец. Здаровы, чырвоны. І рука яго была не лёгкая. Пацямнела ў вачах. У роце пачуўся смак крыві. Я адскочыў назад. Вілы маланкавай дугой аляцелі на галаву «шэфа». Крык «Gott[1])» і трэск зламанай рукаяткі зліліся ў адно — і немец упаў, як сноп...

І зноў перамяшаліся карціны. Лес. Гэта ж той самы лес!.. Але не... Там не стукала сякера... Брэшуць сабакі. Востра, як бы брахнёй іншай пароды адклікаюцца чужыя галасы людзей... Цягнік... Не, яшчэ не цягнік — вясёлы ручай. І не чутна сабак, і прыемна абмыць твар.

Перамянілася карціна: цягнік імчыць у кірунку Вроцлава. За акном блішчаць зоркі. Думкі — каменні. За мной засталася аблава і — можа, забіты чалавек.

Колы адстукалі многа кіламетраў, пакуль я ўцяміў, што мой выгляд (мне было дваццаць гадоў, а ў гэтым узросце немцы былі ў арміі) і маё адзенне не падыходзяць да асяроддзя. Нейкая, крыху дурнаватая, расфарбаваная і абвешаная блёсткамі, але вельмі гаварлівая немка не магла адрачыся ад навязання са мной гутаркі. Я ўглядаўся ў акно, прыкідваўся сонным, што пры стуку калёс пакрывала маё не зусім дакладнае вымаўленне. Але я адчуваў сябе ўсё горш, пачаў круціцца. Нейкі ваенны з-пад чытанай кніжкі зірнуў на мяне раз, другі. За хвіліну паглядзеў яшчэ раз, агледзеў адзенне. Я зусім збянтэжыўся і захоўваўся яшчэ больш недарэчна. Цягнік затрымаўся на станцыі (Помню вялікі надпіс: «Ruhbank»).

Я выскачыў з вагона ў той момант, калі дыжурны якраз даваў сігнал адыходу. Цягнік паволі рушыў. Але за мною выскачыў той ваенны. Вострае «гальт!», а пасля стрэлы. Я бягу ўздоўж цягніка, далей ад святла. Цягнік набіраў скорасці. За апошнім вагонам я скачу на палатно, перабягаю на другі бок. У гэты міг быццам электрычны ток праляцеў па правай назе, выпраставаў яе. Яшчэ крок. Цяжкае падзенне на чорнае ворыва. Страх і жаданне жыцця паднялі мяне і папхнулі ў ноч...

«Бах... бах... бах... «Значыцца — канец. Адзінокі, нікчэмны. Далёка ад родных у чужым, варожым краю. Знойдуць — даставяць у паліцыю. Немцы любяць парадак. Не ўсе вераць свайму «фюрэру», але яны — людзі лаяльныя і вельмі даражаць сваёй скурай. Дзе ж тут хто паможа такім, якіх «фюрэр» загадаў пазначыць латкамі «Ost» і не лічыць людзьмі! І клапатліва і небяспечна. Не знойдуць — і так канец. Страціў многа крыві — няма сіл, ды і ахвоты, каб ратавацца самому.

І думаць не хочацца. Але ўпарта наплываюць усё новыя і новыя вобразы.

...Над Нёманам цвіце чаромха. Блакітнавокая дзяўчына ў задуменні кранае яе лёганька рукою. Вось сарвала пялёстак, пусціла з ветрыкам. Другі, трэці... А побач яе — я. Усмешкай упрыгожаны нашыя твары. Але гэты куст? Гэта ж не чаромха! Фіялетавым інеем пасыпаны галінкі. Гэта ж бэз! І ў руках у нас бэз. Мы варожым. Абрываем пялёсткі — «Кахае, не кахае...» А вунь і хата — сумленная бабуня з зялёнай сівізнай на саламянай страсе. На прызбе — дзяўчаты і хлопцы. Спяваюць...

Эх вы песні, вы родныя песні!.. Моц заклята ў вас вялікая, цудоўная. Усё хараство роднай зямлі. Увесь чар мовы нашай звініць, б'е па струнах душы.

Спяваюць дзяўчаты і хлопцы.

«Во ляцелі гусі з далёкага краю,
Ваду памуцілі на ціхім Дунаю.
Бадай тыя гусі так марна прапалі,
Як мы пакахаліся, цяпер перасталі»—

льецца па вёсцы, гіне ў дуброве.

«Бах! бах! бах!..» Мацнейшыя, бліжэйшыя ўдары сякеры перакінулі мяне ў няўмольную рэчаіснасць. Але што гэта? Знікла ўсё, але спеў застаўся. Набліжаўся, мацнеў. Малады, дзявочы голас... Нешта знаёмае, сардэчнае... Ага! Гэта ж «Lorelei[2])» Мая гаспадыня спявала яе часта пры рабоце ў кухні... «Lorelei»... Гэта толькі «Lorelei». А мне здавалася... эх, не пачуць мне больш родных песень. Хваля нянавісці, момант страху і... прымірэнне. Паднятая галава ўпала бяссільна. А голас набліжаўся, і праз некалькі хвілін я ўбачыў яго ўладальніцу. Стракатая хустачка, чорныя косы, шэры кафтанік на тонкай фігуры. У некалькіх метрах ад мяне яна падняла галаву, і спеў замёр. Я толькі паспеў убачыць спалоханыя вочы, збялелы твар — і з'ява знікла, пакінуўшы бярэзіна галля. Я закрыў вочы.

Праз нейкі час — ізноў нянавісныя гукі мовы. Расплюшчыўшы вочы, я ўбачыў ізноў яе. У яе вачах быў яшчэ страх, але і вялікая цікавасць. Яна, гатовая на ўцёкі, глянула здалёк на мяне і паўтарыла пытанне:

— Wer sind Sie?[3])

Нянавісць, усведамленне горкага канца шыпелі маімі вуснамі:

— Чалавек, як бачыш... Але з тых... іншых, горшых людзей... Разумееш?... Verfluchter.[4])

Я няважна выгаварваў нямецкія словы, але лаяцца ўмеў дасканала. Навучыўся ад майго былога гаспадара. Словы — «кветкі» папаўзлі да яе, сцябанулі па твары, па расшыраных ад здзіўлення і страху вачах. Мае— мабыць, гарэлі нядобрым агнём. Яна не вытрымала і спусціла павекі. Адвярнулася, ступіла два крокі. Але нешта затрымала яе. Ізноў павярнулася да мяне.

— Але ж, чалавеча, чаму лаецеся? Што з вамі? Што вы тут робіце? Я...

— Ідзі... ідзі к чорту... ідзі к чорту... Не муч... Гадзіна! — (Гэтае слова так і сказаў па - беларуску). — Не муч... — Памаўчаў хвіліну, стомлены. — Чуеш?! Ляці па паліцэйскіх... Ты... — ізноў пасыпаліся самыя горшыя словы, якія я толькі ведаў.

(Працяг на стар. 4)

У абарону лесу

Нельга будаваць з дрэва

Каму ж гэта не хочацца вольны час правесці на ўлонні прыроды! Паехаць у лес. Паслухаць шчэбету птушак. Назбіраць грыбоў, ягад. Поўнымі грудзьмі ўдыхаць у сябе чыстае лясное паветра.

— Сх, як хораша! — захапляемся мы, зыходзячы з пыльнай дарогі ў цень пахучага ляснога гушчару.

— Якая прыгажосць! — усклікне турыст, абапіраючыся стомленымі плячыма аб ствол векавога дуба.

Цудоўная рэч — лес! Ён папаўняе водамі рэкі, дае палям ураджай, а стомленаму чалавеку новыя сілы і чаруючы спакой.

Дом пабудаваны з вапна, пяску і апалавага дрэва.

Але чалавек не заўсёды па-чалавечы абыходзіўся з лесам. Асабліва варварскія адносіны лес адчуў у час фашысцкай акупацыі. Нямецкія захопнікі цэлымі кварталамі выразалі наш лес і вывозілі ў сваю краіну.

Але і пасля вызвалення не заўсёды па-гаспадарску мы абыходзіліся з лесам. Шмат лесу прызначалася ў нас на будаўніцтва. А калі ўзяць пад увагу вясковае будаўніцтва, дык і жылы дом, і гаспадарчыя пабудовы селянін у асноўным будаваў з дрэва. І гэта з не абы якога дрэва! У выніку ўсяго гэтага на Беласточчыне, некалі багацейшай прыгожымі лясамі, тэрыторыі, зусім мала засталося лесу.

Ды вось прышоў канец гэтай безгаспадарнасці. Пастановай міністра будаўніцтва і промыслу будаўнічых матэрыялаў ад 15.X.1958 года забаронена карыстацца дрэвам у будаўніцтве. Пастанова датычыць і гарадскога і вясковага будаўніцтва.

Паводле гэтай пастановы, сяляне не маюць права будаваць з дрэва (нават з дрэва, якое вырасла ў іх уласным лесе) ані жыллёвых, ані гаспадарчых будынкаў. Несумненна, шмат сялян нарыхтавалі дрэва, як будаўнічы матэрыял яшчэ да 15.X.58 г., інакш кажучы да выйсця пастановы міністра будаўніцтва. Такія сяляне пры адпаведных дакументальных доказах, сцвярджаючых час нарыхтоўкі дрэва, могуць атрымаць згоду галоўнага архітэктара ваяводства на пабудову драўлянага будынка. Аднак без згоды галоўнага архітэктара ніхто не мае права будаваць з дрэва.

Каб атрымаць дазвол на пабудову нейкага будынка з дрэва, трэба ў павятовага архітэктара зладжыць наступныя дакументы:

1. Прашэнне аб пабудове. 2. Дакумент, сцвярджаючы, што ўсё дрэва, прызначанае на планаваную будову, закуплена да 15.X.1958 г. 3. Сітуацыйны шкіц плошчы, на якой плануецца будаваць з адначасовым адзначэннем на ім суседніх пабудоў.

Усе гэтыя дакументы павятовы архітэктар высылае галоўнаму архітэктару ваяводства і тут западае дэцызыя: дазволіць ці не на даную пабудову.

— Ну, добра, — скажуць сяляне. — Забарона забаронай, але будавацца нам трэба. Дык з чаго мы будзем будаваць, калі нельга з дрэва?

Есць на гэта рада. Будаваць можна з пяску, гліны, вапны, бетону, цэглы, адным словам, з усяго, абы не з дрэва.

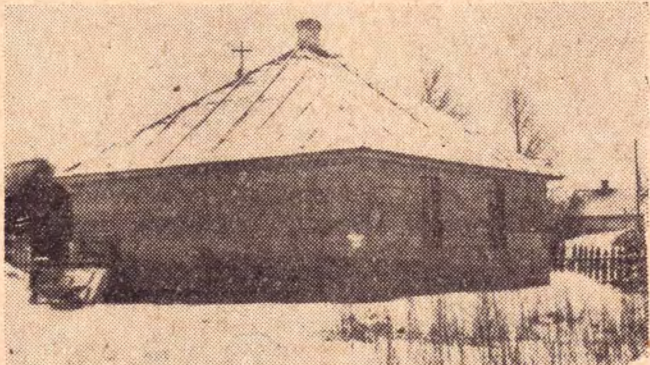
А як будаваць з гэтых заступчых, не драўляных матэрыялаў, кожны селянін можа даведацца ў павятовага архітэктара, які мае багатую літаратуру на гэтую тэму. Уласна кажучы, такую літаратуру можна атрымаць у кожнай грамадскай бібліятэцы.

Як даказваюць архітэктары, на Беласточчыне найбольш выгадна будаваць з вапна-пяшчанай сумесі. Такая будова шмат таннейшая ад будовы з цэглы.

Аб гэтым сведчаць хаця б і аблічэнні галоўнага інжынера вясковага будаўніцтва Беласточчыны — Менандра Лукашэвіча, паданыя ў яго брашуры п. з. «Будынкі з вапна-пяшчанай сумесі». Паводле гэтых аблічэнняў кошт пабудовы аднаго квадратнага метра сцяны выглядае наступна:

Дом пабудаваны з гліняных варкочаў.

Жылы дом грамадзяніна Вянуцкага, пабудаваны з бетону (адна частка цэменту, чатыры часткі вапны, чатыры часткі пяску і чатырнаццаць частак траціну).

Матэрыял	адзінка меры	51 см сцяны з цэглы	50 см вапна пяшчаной сцяны
Поўная цэгла	штук	224	—
цэмент	кг	15,50	—
палечая вапна	кг	11,60	35
пясок	куб. м.	0,18	0,60
дошкі 30 мм	куб. м.	—	0,007
жэрдкі	м.	—	0,25
цвікі	кг	—	0,015
кошт матэрыялу	зл.	175,09	90,67
кошт працы	зл.	25,20	14,17
Разам:	зл.	200,29	104,84

Як бачым з гэтай табліцы, кошт будовы з вапна - пяшчанай сумесі амаль на 100 прац. таннейшы, чым з цэглы. Будынак з гэтага матэрыялу шмат выгаднейшы, цяплейшы і прыгажэйшы. Менавіта таму на Беласточчыне, як і ў іншых ваяводствах нашай краіны сяляне штораз больш будуюць будынкаў з не драўляных матэрыялаў. Напрыклад, вёска Гуты ў Граеўскім павеце амаль уся пабудавана з вапна-пяшчанай сумесі. А ў паветах Сувалкі і Сейны ёсць звыш 25 прац. жыллёвых і гаспадарчых будынкаў, пабудаваных з гліны.

Гэтыя будаўнічыя матэрыялы тым больш карысныя, што амаль кожны селянін можа іх нарыхтаваць на сваёй, хаця б і невялікай гаспадарцы. Трэба толькі ахвоты, каб узяцца за гэта, каб пераламаць тую прадвечную прывычку, што будаваць можна толькі з дрэва. Ну, і вядома, нельга тут абыйсціся без фаховай парады архітэктара. Абавязкова таксама пачытаць на гэтую тэму багатую літаратуру.

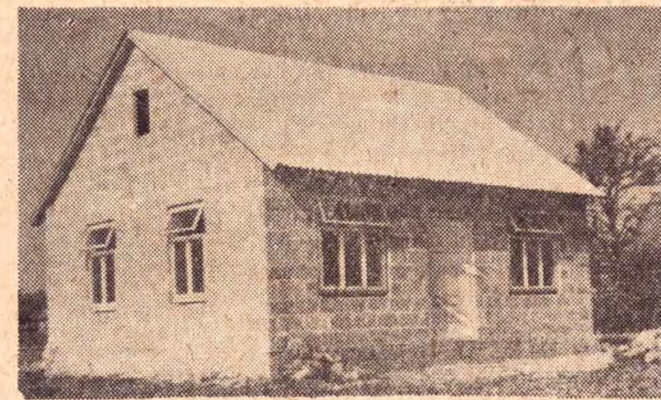
Вяртаючыся яшчэ да пастановы міністра будаўніцтва, хочацца, сказаць, што, несумненна, яна прычыніцца да таго, што паступова выгляд нашай вёскі будзе змяняцца на больш культурны, прыгажэйшы, больш сучасны. А лес, як і калісь, будзе цешыць вока чалавека, будзе служыць яму на карысць.

В. БАРШЧЭЎСКІ

P. S. Для тых, хто цікавіцца літаратурай на тэму будаўнічых, не драўляных матэрыялаў падаем некалькі цікавейшых пазіцый:

M. Łukaszewicz — „Ogniotrwałe budownictwo na wsi". S. Choliński — „Budynki z tworzyw cementowo-glinianych". S. Chrzanowski — „Budynki z płyt słomianych i trzcinowych". T. Hazler — „Budynki z żużlobetonu". Z. Racięcki — „Budynki z gliny".

Гэтыя кніжкі можна атрымаць у кожнага павятовага архітэктара і ў кожнай грамадскай бібліятэцы.

Дом пабудаваны з «пустакоў».

Людзі і чалавекі

(Працяг са стар. 3)

— Але ж, чалавеча, — месца страху ў яе вачах занялі нецярплівасць, злосць і нейкі сум — ты ж, я бачу, хворы. Але чаму ж ты лаешся? Чаму крыўдзіш мяне?! Шалёны...

За хвіліну: — Маўчы і не бойся — (Сама не падыходзіла да мяне і была падобная да птушкі, якая вось-вось успорхне), — я паклічу дзядка — гэта ён там стукае сякерай.

Пакуль яна гаварыла, я прыгледзеўся. Выглядала на шаснаццаць год. Нешта задорнае, смелае, а разам вяснянае і быццам нашае, беларускае, ззяла з усёй яе постаці. Прыгожы твар. Вочы... Дасюль не магу забыць гэтых вачэй. Цудоўныя, як два алмазы, вочы спагадліва глядзелі на мяне. І ад гэтага погляду крушылася злосць і нейкая немач ахапляла душу. Гарачыя раўчукі паплылі па твары. Слёзы малога, пакрыўджанага дзіцяці. Я адвярнуў галаву.

Прайшло некалькі хвілін. Недалёка пачулася размова. Мілы, як спеў ручайка, голас перабіваў востры бас. Галасы спрачаліся доўга. І вось я пачуў трэск галля пад цяжкімі крокамі, а пасля ўбачыў маю Лорэляй. За ёю, насупіўшы бровы, ішоў стары, вусаты немец. Ён затрымаўся ў некалькі кроках ад мяне і злосна глянуў мне ў твар. Быў падобны да майго «шэфа». У маю збалелую душу вярнулася злосць.

— Ну, што ж? — Дабівай!.. Чаго глядзіш? Дабівай, Herr Übermensch[5]) Ага... ты хочаш нацешыцца маімі мучэннямі. Так... Вам прыемна глядзець...

— Маўчаць! Du Luder! Dummkopf![6]) — у злосці шпурнутая сякера паляцела ў бок. — Маўчаць!

Ён падышоў да мяне, глянуў на акрываўленую нагу, зайшоў з другога боку, падняў не вельмі далікатна (я заенчыў, а ў дзяўчыны заблішчэлі слёзы) і панёс.

На ўзлеску стаяў воз з галлём. Немец амаль што кінуў мяне на воз і прыкрыў галлём. Коні рушылі...

У мяне было многа прычын, каб ненавідзець немцаў. Яны забілі майго брата. Маці захварэла ад жалю і памерла, калі мяне вывозілі ў Нямеччыну. Яшчэ раней я быў сведкам расправы фашыстаў над непакорнай вёскай Цыбулі за Нёманам. Я сядзеў на дубе і бачыў, як свечкамі гарэлі хаты. Крычалі людзі. З распушчанай касой, сударгава прыціскаючы да грудзей дзіцянё, уцякала жанчына. Проста ў мой бок. Быццам у водах Нёмана хацела схаваць свой скарб. Чарга з аўтамата дагнала яе на берагавым пяску. Упала, не пускаючы дзіцяці, і ляжала так у неглыбокай вадзе, абмываемая плынню. Я многа чуў аб зверствах немцаў над безабароннымі жыхарамі беларускіх вёсак. Многа выцярпеў і сам у Нямеччыне, куды загналі мяне і прымусілі працаваць для «звышчалавекаў».

І ненавідзеў я немцаў усім жарам юнацкай душы. Усіх немцаў! Старых і малых, дзяцей і жанчын. Гэта было нейкае хваравітае пачуццё да ўсяго народу, які здаваўся мне народам звяроў, пазбаўленых людскіх пачуццяў.

І вось нешта пераварочвалася ва мне. Дзед з унучкай прывезлі мяне дамоў. Маці спярша пакрычала на дзеда і дачку, а пасля зрабіла перавязку. Крыху распешчаная дзяўчына просьбамі, слязамі і сярдзітымі словамі дабілася таго, што аба мне не далажылі ўладам. У цёмным пакоіку на падстрэшшы я праляжаў некалькі тыдняў. Гэта былі спакойныя, бадзлівыя немцы. Бацька дзяўчыны быў у гэты час дзесьці пад Сталінградам. Маці даглядала мяне можа крыху жорстка, але старанна. Колькі страху перажыла яна і стары «гросфатэр», ведалі толькі яны і я.

А для мяне гэты час здаваўся байкай. Вясняны твар і мілы голас Маргот лячылі мяне лепш ад лекара. Далёкія блакітныя вочы расплыліся ў тумане. Чорныя, спагадлівыя вочы цудоўнай нямецкай дзяўчыны былі бліжэй і сталі даражэй усяго. З ранай у назе гаіліся душэўныя раны, забываліся няшчасці і крыўды, зазнаныя ад немцаў.

Я вярнуўся дамоў. Уступіў у партызанскі атрад і, здаецца, хлеба дарма не еў — ваяваў нядрэнна. У вялікай справе вызвалення чалавецтва ад гітлерызма ёсць і мой уклад. Але не было ў мяне цяпер нянавісці да ўсіх немцаў. Я зразумеў, што няма лепшых і горшых народаў. Ёсць толькі лепшыя і горшыя людзі адпаведна акалічнасцям, у якіх яны выхаваліся і жывуць. Я навучыўся ў кожным чалавеку шукаць добрай іскры. Верыць, што ў натуры чалавека ляжыць дабро, а ўсё злое яму накінулі. Маргот і яе родныя навучылі мяне адрозніваць звяроў ад людзей, вырадкаў, якім дазволілі мардаваць, ад нямецкага народа.

І цяжка мне забыць чароўныя, поўныя слёз вочы, сумную ўсмешку і апошнія словы Маргот — гэтага амаль яшчэ дзіцяці з вялікім сэрцам і прыгожаю душою:

— Mischel![7]) мы яшчэ спаткаемся. Так, напэўна! Мы яшчэ спаткаемся!

АЛЕСЬ СВІСЁК

[1]) Божа!
[2]) Папулярная нямецкая народная песня.
[3]) Хто — Вы?
[4]) Праклятыя!
[5]) Пане звышчалавек.
[6]) Ты сцерва! Дурная галава.
[7]) Міхась

Да „гісторыі" беларускай кнігі ў Польшчы

Здаўна вядома тое, што беларускую кнігу ў нашых кнігарнях з агнём не знойдзеш, а калі і трапіцца ў рукі які-небудзь зборнічак апавяданняў ці вершаў беларускіх савецкіх пісьменнікаў, дык на тытульным лісце дата выхаду кнігі ў свет не ранейшая, як 1957 год. Аматары беларускай кніжкі воляй-няволяй звыкліся з гэтым і пра беларускія кніжныя навінкі даведваюцца з анонсаў беларускай перыёдыкі, захоўваючы ў душы невыразную надзею купіць жаданы экземпляр цераз паўтара ці, у найлепшым выпадку, цераз год часу. «Чужы домік» Шуцько трапіў у Беласток толькі ў сакавіку г. г., хоць заказ быў зроблены беластоцкімі кнігарнямі ў чэрвені 1957 года. Такі ж лёс спаткаў і заказы інспектаратаў з Бельска, Сямяціч, Саколкі і Беластока. Кнігі заказаныя інспектаратамі ў чэрвені і ліпені 1957 года, прышлі ў Беласток 11 лютага 1959 года.

Яшчэ горшая справа з 123 пазіцыямі (193 экз.) кніг, заказаных у маі 1957 года паводле каталога «Советские книги на белорусском языке», 1957 г. № 95 а».

Хоць ужо хутка будзем адзначаць двухгоддзе са дня высылкі заказу, кніг пакуль што не відаць, за выключэннем некалькіх экземпляраў, як Я. Колас «На рэчцы», якая прышла 29.X.1958 года і некалькі іншых.

Зразумела, што такое становішча зусім не спрыяе пашырэнню беларускай кніжкі на Беласточчыне. Настаўнікам не хапае адпаведных аўтараў для чытання вучням на ўроках, а школьнай моладзі няма дзе дастаць кніжак Я. Маўра, А. Якімовіча і В. Вольскага.

Як паведамілі нам «Цэнтральныя кніжныя склады» ў Варшаве, заказы на савецкія кнігі на працягу тыдня ад моманту заказу ў кнігарнях высылаюцца ў Маскву да «Міжнароднай кнігі». З гэтага відаць, што запазненне з высылкай вынікае па прычыне «Міжнароднай кнігі». А справу трэба і можна наладзіць. Для гэтага неабходны дзве рэчы.

«Арс-Полёна» і «Цэнтральныя кніжныя склады» ў Варшаве павінны болей наблізіцца ў сваёй працы да «Міжнароднай кнігі» ў Маскве. «Міжнародная кніга» са свайго боку паспрабавала б хутчэй рэалізаваць заказы з Польшчы на беларускія кнігі, або дала б магчымасць «Міжнароднай кнізе» ў Мінску непасрэдна высылаць кнігі ў Польшчу. Адна з кнігарань у Беластоку паднялася б прымаць да распаўсюджвання беларускія кніжныя навінкі з выбраных галін, як гісторыя, мастацкая і крытычная літаратура, эканоміка і культура БССР у колькасці па 3—4 экземпляраў, якія б прысылала «Міжнародная кніга» без заказу на асобныя тытулы. Гэта, напэўна, не было б рызыкоўным з фінансавага пункту гледжання, бо такую высылку кніжных навінак з выбраных галін у Польшчу робяць украінскія савецкія выдавецтвы. І аматары ўкраінскай літаратуры ў Польшчы атрымоўваюць навінкі (або кніжныя анонсы) на працягу 2 тыдняў пасля выхаду кнігі з друку.

Калі б гэта здзейснілася, у Польшчы, асабліва на Беласточчыне, значна пашырылася б кола чытачоў беларускай савецкай кнігі. (мг)

Як дбаеш, так і маеш...

...кажа народная пагаворка. Уладзіслаў Мілярт, жыхар Бельска, выкарыстоўвае гэтую мудрую пагаворку ў практыцы свайго штодзённага жыцця. Ёсць у яго побач дома невялічкі агародчык. У ім каля 30 плядовых дрэвак. Уладзіслаў Мілярт любіць працаваць у сваім садзе. Таму і дрэўкі яго ніколі не хварэюць, а ў садзе амаль заўсёды добры ўраджай. У агародзе Мілярт кожны год, як першы ў Бельску, вырошчвае салат, радыску, цыбулю, моркву, буракі. Жыхары горада вельмі ахвотна купляюць ранняй вясной гэтыя навінкі. А Уладзіслаў Мілярт мае не малыя даходы са свайго невялічкага агародчыка і саду. Ну што ж, чалавек дбае...

На здымку: Уладзіслаў Мілярт заканчвае веснавыя работы ў сваім садзе.

фота — В. Баршчэўскі

Больш увагі эстэтычнаму выгляду вёскі

Вёска за часы народнай улады ў Польшчы зрабіла вялікі крок наперад. Гэта вельмі моцна адчуваецца на Сакольшчыне. Возьмем, напрыклад, вёску Старая Каменка. Вёска радыёфікавана і электрыфікавана. Сяляне купляюць шмат мінеральных угнаенняў і шмат сельскагаспадарчых машын. Ды адзяваюцца і ядзяць цяпер значна лепш, чым гэта было да вайны. І чытаюць прэсу і кніг куды больш, чым да 1939 года.

У адной справе няма толькі ніякіх перамен. Няма ніякай розніцы ў эстэтычным выглядзе вёскі. Як 20 гадоў таму назад у Старой Каменцы кожны будынак гаспадар ставіў там, дзе яму падабаецца, так гэта і цяпер. І калі ідзеш па зуліцы ў Старой Каменцы, перш за ўсё кідаецца негустоўнасць у размяшчэнні будынкаў. Ад вуліцы стаіць клуня, а за клуняю хата, або ад вуліцы хлявы, а хата за хлявамі, або якая-небудзь шопка ці свіран ад вуліцы. І зусім ужо сорамна робіцца за вёску, калі ўбачыш, што пры самай вуліцы стаіць нужнік, за ім хлявы, а пасля хата. Каб гэта было наадварот, дык справа іншая.

Ды яшчэ адна справа. Як будавалі ў нас на вёсцы калісьці, так будуюць і цяпер. Няма ніякага развіцця ў гэтым кірунку.

Дзеецца гэтак таму, што паветовыя ўлады, а перш за ўсё паветовы архітэктар, гэтымі справамі не цікавіцца. Эстэтычны выгляд вёскі іх зусім не хвалюе. М. Х.

Настаўнікі пішуць

Аб сваіх справах

У апошніх нумарах нашай газеты было надрукавана некалькі артыкулаў аб вясковых настаўніках. Аўтары гэтых артыкулаў шырока апісваюць жыццё, працу, поспехі і недахопы настаўніцкай працы.

Трэба сказаць, што праца вясковага настаўніка з'яўляецца ў вёсцы самай важнай. Моцна ў нас паднялася культура, палепшылася жыццё, ёсць многа і вясковых людзей добра адукаваных. Аднак настаўнік і далей з'яўляецца (ды і павінен з'яўляцца) чалавекам, які выхоўвае не толькі школьную моладзь, але і сваё асяроддзе. Гэтая праца ганаровая і нялёгкая.

Настаўнік на вёсцы не мае столькі культурных заняткаў, як у горадзе. Жыццё іншае. Але трэба ўмець толькі ім пакіраваць: яно адразу стане мілым і цікавым.

Здараюцца выпадкі, што некаторыя настаўнікі ўцякаюць з вёскі, яны не могуць знайсці сабе адпаведных заняткаў (акрамя працы ў школе), каб мець задавальненне. Некаторыя не могуць знайсці супольнай працы з асяроддзем. Між настаўнікамі і грамадствам узнікае канфлікт. А здараецца так, што людзі не могуць зразумець настаўніка і да ўсіх яго намаганняў застаюцца глухімі.

А ўсё гэта адбываецца ў выніку недастаткова добрай працы педагагічных ліцэяў у падрыхтаванні настаўнікаў да працы на вёсцы.

Вельмі добра, што навука ў педагагічных ліцэях падоўжана на адзін год. За пяць год будучы настаўнік зможа значна лепш падрыхтавацца да працы. Калі гаварыць аб датыхчасовай падрыхтоўцы настаўніка, то трэба адзначыць, што, прыйшоўшы ў школу па заканчэнні ліцэя, ён часта не ведаў, з чаго пачаць, і вымушаны быў капіраваць старэйшых настаўнікаў, якія часта былі здзіўлены, што ў ліцэі іх гэтаму не вучылі.

Педагагічныя ліцэі павінны больш увагі звяртаць на методыку навучання, на працу настаўніка, як выхавальніка, ў школе і ў грамадстве, на маральна - палітычныя прынцыпы будучага настаўніка.

Я лічу, што абавязкам кожнага настаўніка з'яўляецца сталая вучоба. Навука дасць помач у працы.

Трэба дадаць, што толькі дзякуючы ўласнай працы, дапамозе старэйшых настаўнікаў вырасла многа маладых і таленавітых настаўнікаў. Варта сказаць, што педагагічныя ліцэі побач недахопаў мелі многа дасягненняў. Многія маладыя настаўнікі працуюць добра ў школе і карыстаюцца аўтарытэтам у грамадстве.

Я маю адну думку. Было б вельмі карысна, каб адбыліся спатканні маладых настаўнікаў у сваіх педагагічных ліцэях. Было б аб чым пагаварыць, параіцца, падзяліцца!

АЛЯКСАНДР ЗАКРОЙШЧЫК
Кленікі

П. БАРАШАЎ і В. КІТАІН 8)

(Дакументальная аповесць, расказаная палкоўнікамі П. Н. Сахаравым і Нагаевым.)

Фін пражыў у зямлянцы трое сутак. Яго можна было лёгка схапіць, але Пакроўскі і Касцюкевіч чакалі. На чацвёрты дзень, калі ў зямлянцы скончыліся прадукты, Фін пабрыўся, пачысціў ватоўку і, захапіўшы толькі «вальтэр», вырашыў сам ісці ў Навагрудак.

— Куплю хлеба, сала і гарэлкі. Ды і на людзей трэба глянуць, а то зусім зверам стану...

— Валяй, хлопча! Ды не заваліся толькі! — прыгаварваў яму Пакроўскі.

— Ісці за ім? — запытаў ціха Касцюкевіч, калі Фін вышаў з зямлянкі.

— Ні ў якім разе! Ён жа нас правярае! Нікуды ён не дзенецца, вечарам будзе тут!... — вырашыў маёр.

А Фін і не думаў правяраць сваіх новых знаёмых, ён верыў ім. Ды ў качцы канцоў Карл для яго быў галоўным, ён прывёў гэтых людзей, і яму, Фіну, менш за ўсё яны здаваліся падазронымі. Ці мала па лесе бадзяецца людзей, якія ўцякаюць ад правасуддзя. Толькі выпадак на лесапілцы не даваў яму спакою, і Фін вырашыў ісці не на поўнач, да рэчкі Камянкі, а на поўдзень, да Навагрудка.

Дзень выдаўся цудоўным. Вераснёўскае сонца ўжо вызалаціла лісцё асін, і яны размаляванымі прыгажуннямі сталлі на ўзлессі. Лёгкі ветрык гнаў па бяляваму, ужо асенняму небу клейкае павучынне, і арамат адыходзячага лета, здавалася, напоўніў увесь свет.

Фін многа бадзяўся па свеце, бачыў розныя краіны, але там, на захадзе, усё было чужым, халодным... І цяпер любуючыся лесамі, ён нават на секунду забыўся, хто ён. Вышаўшы да невялікай рэчкі, зарослай альшэўнікам, Фін спусціўся на зямлю.

Цішыня была незвычайная. Чуваць было, як сухі ліст альшэўніка кладзецца на ваду і маленькай лодачкай адплываў уніз па ціхай рэчцы.

Фін разуўся і з прыемнасцю апусціў ногі ў чыстую ваду. Намокшыя парцянкі-карты ён расцяліў на траве і лёг на траву. Колькі ён так ляжаў, ён не памятаў. Ачнуўся ад вясёлых жаночых галасоў. Тры маладзенькія дзяўчыны ішлі сцежкай да рэчкі. У руках у іх былі падойнікі.

— Гэй, хлопец! Ты чаго разлёгся? — задорна запытала чарнавокая высокая дзяўчына. — Мы тут купацца будзем, а ён разлёгся...

Яе сяброўкі засмяяліся.

— Досыць, Насця, не пужай чалавека! Бачыш, стаміўся. Ты з вырубак, ці што? — звярнулася да Фіна русагаловая дзяўчынка ў яркай хустцы і шэрай кофтачцы, шчыльна аблягаўшай яе моцныя плечы і высокія грудзі.

— З вырубак... — адказаў дыверсант, ветліва ўсміхаючыся дзяўчатам. — Сябры вось паслалі сала купіць і шнапсу. Дзе тут, дзяўчаткі, паблізу гэтым дабром гандлююць?

— Сала і ў нас на ферме, вунь там, за ўзгоркам можна дастаць, а гарэлку толькі ў Навагрудку прадаюць.

— Далёка гэта... — прамовіў нерашуча Фін, у думках уявіўшы карту і дарогу да Навагрудка. — Кіламетраў сем...

— Далёка... — насмешліва прамовіла таўсцячка. — Такому даўгалыгаму сем вёрст — нічога на значыць.

Фіну захацелася яшчэ пабалакаць з дзяўчатамі, пасядзець з імі, але ён вырашыў ісці.

— Ну, пакуль, дзяўчаты!

(Працяг на стар. 6)

Літоўскае вяселле

Маладыя людзі зазвычай самі знаёмяцца, самі з сабою дамаўляюцца аб вяселлі, аднак у многіх кутках нашай краіны захаваўся яшчэ звычай сватаўства.

Увайшоўшы ў хату свайго мужа маладуха завешвае ў кутку пакоя белы ручнік — сімвал ладу, парадку, чысціні, як і таго, што яна будзе тут гаспадыняй.

Вось, напрыклад, як адбываецца, яшчэ сёння, вяселле ў літоўцаў з аколіц Пунска ў Сейненскім павеце.

Нявесце, гэта значыць маладусе, вельмі цікава ведаць, што гавораць бацькі з маладым, аднак, згодна са звычаем, яна павінна сядзець за печам.

У дзень вяселля дружкі з самай раніцы прычапляюць «кветкі» сваім дружбантам.

Але вось ужо і час ехаць да шлюбу. Сванька абавязкова садзіцца ля маладухі і супакойвае яе.

Вясельнай моладзі самае важнае — забава. Малады і маладуха ідуць у першую пару. За імі дружкі і іншыя. Гэтак гуляюць да позняга вечара. Літоўцы найахватней бавяцца на свежым паветры.

Пасля заручын дзяўчына ходзіць задумана, сумная, у чапцу на галаве. Па гэтым чапцу — «гālёнас» — усе пазнаюць, што гэта яе апошняя нядзеля... Дзяўчына туліць да сэрца белыя кветкі і думае ад будучым жыцці

Апошні дзень перад шлюбам у хаце жаніха весела гамоняць дружкі. Яны ўюць вянкі, спяваюць усялякія песні, прыпеўкі і сумныя, поўныя тугі песні.

Пасля шлюбу адбываецца гасцяванне. Мусіць ва ўсім свеце так ёсць, што на вяселлі гарэлка раптам робіцца горкай...

— Ой, як жа мне яго пацалаваць... пры ўсіх?...

Позна ноччу маладыя ідуць на адпачынак. Ды што гэта? У спальні, на іх ложак паваліліся двух баламутаў.

У літоўцаў такі звычай, што маладыя мусяць выкупіць сваё месца сама менш... бутэлькай.

Цікава адбываюцца літоўскія вяселлі. І моладзь і старэйшыя бавяцца, спяваюць, весяляцца. Па сённяшні дзень захавалася шмат характэрных абрадаў звязаных з гэтай урачыстасцю.

І я там быў, мёд і віно піў, разам з імі гуляў. А, што ўбачыў, тое вам перадаў.

І. РЫБІНСКІ.

Квадрат „Б-52"

(Працяг са стар. 5)

— Гэй, хлопец, з віном заходзь да нас на ферму. Вечарам гармонік будзе, патанцуем!—звонка крыкнула яму ўслед усё тая ж таўсцячка.

— Добра, заглянем! — у тон ёй адказаў дыверсант і, уздыхнуўшы, закрочыў у бок прасёлачнай дарогі.

Да Навагрудка ён не дайшоў. На дарозе наткнуўся на нейкую невядомую вёсачку хат у дваццаць. У цэнтры яе, там, дзе валяліся абломак жорнаў, іржавае трактарнае зубчатае кола і ў зямлю быў укапаны пусты торфугаскі — след даўно прайшоўшай вайны, — Фін убачыў сельпо. Дзверы былі адчынены, і ён, пераступіўшы па чыста вымытаму ганку, увайшоў у прахладную лаўку.

У сельпо было пуста. Прадаўшчыца, уважліва агледзеўшы незнаёмага ёй хлопца, працягвала нешта прыкідваць на лічыльніку. Фін доўга разглядаў паляжалыя танныя цукеркі, сухую гарбуху швейцарскага сыра, пакрытыя пылам груды ватовак і кавалкі нейкага таўшчэзнага сукна.

— Гарэлка ёсць? — запытаў ён нарэшце.

Прадаўшчыца моўчкі кіўнула галавой. Фін узяў дзве бутэлькі гарэлкі, кілаграм цукерак і некалькі пачак «Беламора». Хлеба ў сельпо не было, і ён купіў тры пачкі пячэння.

— Сала ёсць?

Прадаўшчыца яшчэ раз уважліва паглядзела на яго і такжа моўчкі, але ўжо адмоўна матнула завітушкамі.

— Вы з вырубак? — пацікавілася яна.

— Адтуль...

— Дык у вясковых пашукайце! Трэцяя хата ад краю, запытайце Дар'ю Канцэвіч. У іх нядаўна сына ў армію праводзілі, паршука закалолі. Магчыма, і засталося што на вашу долю. З вас восемдзесят два сорак...

Фін намацаў у кішэні хруснуўшую сторублёўку і працягнуў прадаўшчыцы грошы. Дзяўчына прыняла яе і, адвярнуўшыся да вакна, глянула на прасвет. «А калі далі і грошы фальшывыя...» — трывожна падумаў Фін, глянуўшы на адчыненыя дзверы.

Але прадаўшчыца спакойна палажыла сторублёўку ў скрыню ад масла, адлічыла здачу і на развітанне паўтарыла:

— Дык вы ўсё ж зайдзіце да Дар'і, можа і дастанеце сала...

Фін ішоў па вёсцы, і ніхто навокал не падазраваў, што ён тут чужы і вораг усім гэтым мірным, спакойным і простым людзям. І дзяўчатам з фермы, якія запрашалі яго на вечарынку, і той у сельпо з завіўкамі і незнаёмай яму Дар'і Канцэвіч. Яна прадала Фіну два кілаграмы салонага сала, старанна зважыўшы яго на старым бязмене, напаіла малаком з лёду і доўга ахвотна расказвала аб тым, як падніматся ў іх калгас пасля вайны, як цяжка было спачатку, як цяпер моцны дастатак уваходзіць у кожную калгасную хату. Гаспадыня ўзяла грошы толькі за сала і калі ўбачыла, што хлопцу няма ў што злажыць пакупкі, дастала чыстую паркалёвую торбачку.

— У другі раз тут будзеш — занясеш. Прыходзь часцей! У нядзелю дзяўчаты прыедуць з фермаў, песні будуць спяваць, танцаваць.

— А сёння які дзень?

— Пятніца.

«Сёння ж трэба з'явіцца на сувязь!» — успомніў Фін, і добры настрой, якім жыў ён апошнія дзве гадзіны, адразу прапаў. Развітаўшыся з гаспадыняй дыверсант накіраваўся да лесу, і чым далей ён адыходзіў ад жылля, тым больш смутна станавілася ў яго на душы.

У зямлянку ён прыйшоў з невялічкай, акуратна запакаванай рацыяй. Усе наспех закусілі, і, выпіўшы шклянку гарэлкі, Фін панура сказаў.

— Пара за работу.

Касцюкевіч і Пакроўскі круцілі ручку «салдат - матора» генератара. Фін доўга выстукваў ключом. Калі скончыў, сказаў:

— Маўчаць, гады, а сёння ж дзень сувязі.

Вечарам ён пайшоў і забараніў ісці з ім. Касцюкевіч і Пакроўскі і на гэты раз нічым не выдалі сябе і засталіся ў зямлянцы. «Ён не давярае — не будзем і мы выклікаць непатрэбнай трывогі», — вырашылі сябры.

(Працяг у наступным нумары)

Пісьмо з Трасцянкі

У Гайнаўскім павеце існуе шмат актыўных беларускіх гурткоў мастацкай самадзейнасці. Да іх ліку з гонарам можна залічыць і гурток у Трасцянцы. А было гэта так.

У канцы месяца снежня 1958 года аднойчы сабраліся мясцовыя дзяўчаты і хлопцы, ды пачалі меркаваць, як у вёсцы ажывіць культурнае жыццё? Вырашылі стварыць гурток артыстычнай самадзейнасці. Выбралі і сваё праўленне ў складзе Івана Савіцк а, Ліды Іванюк і Яўгенія Кананюк. Працу сваю гурток пачаў ад арганізавання прадстаўлення і развучвання песень.

Моладзі шмат дапамагаюць настаўнікі трасцянскай школы Н. М. Савіцкая і Г. І. Панько. Гуртоўцы належна ацэньваюць уклад працы настаўнікаў і ўважліва слухаюць іх заўвагі ці то пры апрацоўцы новай сцэнкі, ці пры развучванні новай песні. У сучасны момант гурток апрацаваў наступныя п'есы для пастановак: «Лекары і лекі», «Міхалка», п'есу маладога беларускага драматурга з Бельска Івана Чыквіна «Хамелеоны або забаронены смех», «Пан Міністр», «Алеся» і каля 20-ці беларускіх і рускіх песень. Ужо многа разоў жыхары Трасцянкі і суседніх вёсак любаваліся таленавітай ігрой у гэтых п'есах Валі Міхальчук, Ліды Іванюк, Лёні Петручука і іншых. З асалодай слухалі звонкія песні ў выкананні харавой групы, якая налічвае каля дваццаці дзяўчат і хлопцаў.

Такія вялікія дасягненні гуртка былі б немагчымымі без ахвярнай дапамогі ўспомненых ужо нашых настаўнікаў.

У плане гуртка намечана яшчэ стварыць інструментальную і танцавальную групы. Моладзь хоча, каб у святліцы, якая ўжо будуецца, перайсці з моцнымі артыстычнымі групамі, каб яшчэ шырэй разгарнуць культурную працу.

(Т)
Трасцянка
Гайнаўскі павет

НАША СПУЛДЗЕЛЬНЯ

У вёсцы Крывая вельмі добра развіваецца прадукцыйная спулдзельня. У ёй ёсць 30 членаў. Старшынёй спулдзельні з'яўляецца Сцяпан Башун. Спулдзельня мае ўсе свае раьнічыя машыны. Ёсць нават камбайн марк. СК-3. Яго мы атрымалі ў падарунак ад савецкага калгаса ім Сталіна на Гродзеншчыне. Ёсць таксама грузавы самаход, два трактары і два прыцэпы. Работу, якую аднаасобнікі выконваюць коньмі, у нас у спулдзельні выконваюць трактарам і аўтамабілем.

Добра развіваецца ў нас і жывёлагадоўля. Ёсць 15 коней, якіх дагледжвае Валодзя Борбіч, 16 кароў, якіх кормінь і доіць абаровы Грыша Данілюк. Апрача таго, у спулдзельні ёсць добры бугай. 5-гектаравы малады сад у мінулым годзе даў многа пладоў. Садаводам з'яўляецца Іван Кучынскі.

У спулдзельні быў у мінулым годзе добры ўраджай. На працадзень выйшла 4 кг жыта, 2 кг пшаніцы і 1,5 кг бульбы, не лічачы даходу з прысядзібнага ўчастка і хатняй жывёлы. Найбольш працадзён, (па 800) выпрацавалі Мікалай Панютыч і Грыша Данілюк.

Гэты год, як сцвярджаюць усе спулдзельцы, будзе яшчэ больш багаты.

К. ДАНІЛЮК
вёска Крывая
Бельскі павет.

Вясеннія ярмаркі гэтага года, арганізаваныя ПЗГС-амі ва ўсіх павятовых гарадах, мелі вялікі поспех сярод жыхароў вёскі. На іх было прадана многа атракцыйных тавараў, будаўнічых матэрыялаў і ральнічых машын.

На здымку: фрагмент ярмаркі ў Кольчне.

Фота — Каралеўскі

КАБ ЖЫЦЬ ВЕСЯЛЕЙ

У мінулым годзе пачала развіваць сваю мастацкую самадзейнасць моладзь вёскі Старое Ляўкова (Гайнаўскі павет).

Спачатку арганізаваўся гурток ЗМВ, пры якім пазней паўстаў мастацкі калектыў. Незялікая група людзей ахвотна прыступіла да працы. Узялася за падрыхтоўку двух п'ес: беларускай — «Боты» і польскай — «Дзяўчына без пасагу». І так у вяскорым клубе амаль кожны вечар пры нафтовай лямпе адбываліся рэпетыцыі.

У снежні мінулага года клуб напоўніўся народам. Маладыя артысты выступалі з сваёй праграмай, якая складалася з дзвюх п'ес і некалькіх беларускіх і польскіх песень. Быў гэта памятны дзень для драматычнага гуртка, які з вялікім хваляваннем выступаў упершыню на сцэне.

Па заканчэнні мастацкай часткі жыхары вёскі з вялікім задавальненем пакідалі клуб, жадаючы маладым самадзейнікам яшчэ лепшых поспехаў у далейшай працы.

Першыя поспехі яшчэ больш згуртавалі юнакоў і дзяўчат. Моладзь пачала вывучаць новыя п'есы. У лютым гэтага года выступілі на сцэне з польскай інсцэнізацыяй «Кактусіка» і некалькімі песнямі і гумарыстычнымі нумарамі.

Драматычны мастацкі гурток ляўкоўскай моладзі рыхтуецца цяпер адведаць суседнія вёскі. Найбольш адданымі членамі гуртка з'яўляюцца: Вера Трусевіч, Юрка Адамюк, Ніна Гэсіт і Вера Марчук.

Адно дрэнна. У вёсцы існуе сямігадовая школа, у якой працуе пяць настаўнікаў. Але дагэтуль працай моладзі яны яшчэ не зацікавіліся. А здаецца, што іменна ім прызначаецца роля правадыроў мастацкіх гурткоў.

ЯНКА ЛЕЎЧУК,
Новае Ляўкова,
Гайнаўскі пав.

У Вульцы Нурэцкай сеюць

Спулдзельцы з Вулькі Нурэцкай 28 сакавіка распачалі сяўбу аўса. Трактарыст спулдзельні вывеў ужо на поле магутны трактар «Беларусь» — падарунак калгаснікаў Савецкай Беларусі.

М. Х.

Чаму 45-гектаравы гаспадар з'яўляецца дэлегатам скупу?

У грамадзе Вярхлес сяляне незадаволены працай Міхася Грынашкевіча, які з'яўляецца дэлегатам скупу. Бацька яго ў вёсцы Сухі Груд мае 45 га зямлі. На такой гаспадарцы Міхась Грынашкевіч таксама мог бы мець шмат працы, а на становішчы дэлегата скупу мог бы працаваць малазямельны альбо беззямельны гаспадар. І што горш, старшыня Прэзідыума ГРН Уладзімір Рамановіч, выступае за тое, каб Міхась Грынашкевіч далей працаваў у Прэзідыуме.

Неабходна, каб Прэзідыум ПРН у Саколцы падтрымаў слушныя прапановы сялян з Вярхлеса і прычыніўся да таго, каб Міхась Грынашкевіч працаваў разам з бацькам на ўласнай гаспадарцы.

СЦЯПАН ВЯРХЛЕССКІ
вёска Вярхлес
Сакольскі павет

Гучыць са сцэны родная мова

У гэтым годзе ў нашай вёсцы Дубічы - Царкоўныя арганізаваўся мастацкі гурток БГ-КТ. Гурток падрыхтаваў дзве п'есы: «Мікітава красуня» і «Трэба мамы запытацца», і 14.II. выставіў у нашай вёсцы, а 17 лютага — у вёсцы Вітава.

29 лютага прыязджаў да нас мастацкі калектыў з вёскі Стары Корнін з «Паўлінкай» Янкі Купалы.

Жыхары нашых вёсак вельмі задаволены тым, што са сцэны чуюць сваю родную мову.

МІКОЛА КОРХ
Дубічы - Царкоўныя

ССМ арганізуе і дапамагае

Саюз Сялянскай Моладзі ў Дубічах Царкоўных (Гайнаўскі павет) дапамагае жыхарам вёскі ў будове рэмізы разам са святліцай Моладзь намерана таксама арганізаваць курс кройкі і шыцця, на які ёсць ахвотныя дзяўчаты.

МІКАЛАЙ КОРХ
Дубічы Царкоўныя
Гайнаўскі павет

„NIWA"

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok M C Skłodowskiej 7, tel 54-14.
Redaguje Kolegium Adres redakcji Białystok ul Wesołowskiego 1 tel centr 37-41 red naczelny i sekretariat 25-89
Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"
Warunki prenumeraty w Polsce miesięcznie — 2 40 zł kwartalnie — 7 20 zł półrocznie — 14 40 zł rocznie — 28 80 zł
Wpłaty kierować na PKC 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma
Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granica: kwartalnie — 10 15 zł półrocznie — 20 30 zł i rocznie — 40 60 zł Należność na prenumeratę za granica wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa
Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONIA" Warszawa Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto N B P Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16
Nkł. 5100 Bltk. P

КУЛЬТАСВЕТА

Вядомая справа, культработа ў вёсках сонная: ці то актыву бракуе, ці то ў людзей пораху — сказаць цяжка.

А вось у нашай вёсцы, дзякуй богу, культурна-асветная праца расце, як на дражджах, дзякуючы дзейнасці каменданта пажарнай каманды. Хаця мы не маем вясковага клуба, але культработа прытулілася ў нас у пажарным дэпо.

Некаторыя чытачы могуць скрывіць нос, даведаўшыся, што ў нас пажарныя папісваюцца на культурнай ніве. Але, прыняўшы пад увагу, што ў пяцігодцы не было ніводнага пажару (нават сажа не загарэлася ні ў якой трубе), а ў людзей ужо даўно загарэўся сум па культурных разрыўках, дык стане ясна, чаму пажарнікі заняліся гэтай справай.

Зразумела, пажарная каманда без трубача не мае эфекту і ўрачыстасці, дык на наша шчасце трубач знайшоўся і разам з гарманістам працуе ў якасці аркестра.

Штомесяц у пажарным дэпо арганізуюцца танцавальныя вечарыны, квітнее пад апекай камендантшы буфет з выпіўкай і крутымі яечкамі.

У такі вечар выпадковы чалавек яшчэ ў вясковай аколіцы пачуе баявыя гукі аркестра і няскладны харавы спеў — гэта каля буфета падвыпіўшыя галасы спрабуюць арганізаваць харавы гурток.

На культурным ліку ў першым квартале ў нас дасягненні не малыя: пятнаццаць шыбаў выбіта, тры плоты павалены, восем асоб часова выйшлі з працоўнага строю (з-за «лёгкага» пашкоджання чалавечага механізма).

Сакратар звяна вясковай моладзі неяк выказаўся за ліквідацыю вечарынак у дэпо, камендантшу абазваў кабатчыцай і даказваў, што дэпо пастаўлена з супроцьпажарнай мэтай, а не для прытулку п'яніц.

А цяпер сакратар ходзіць з ліхтарамі пад вачыма. Іх яму наставілі за несвядомыя адносіны да культурнай працы.

Можа знойдуцца чытачы, якія крытыкуюць наш культгурток, але вядомая справа — усім не дагодзіш.

Для вясковай культработы ў нас яшчэ планаў не склалі, таму ініцыятыва на месцах мае шырокую ніву. А пры жаданні папрацаваць на культурным фронце, кожны цярплівы грамадзянін зможа навучыць і зайца іграць на трубе.

Дзядзька Лявонь.

ХРАБАЛОЎСКІЯ ЧАСТУШКІ

У Храбалах стаіць святліца
На сярэдзіне сяла,
Але гэтую святліцу
Мыш хвастом не замяла.

На падлозе поўна грязі,
І на сценах такі стан,
Дзе ні кінеш, браце, вокам —
Беспарадак, балаган.

Стол ляжыць ўгару нагамі,
Ён пабіты, інвалід,
Гаварыўшы паміж намі —
Ад свавольства ён пагіб.

Пры другой сцяне тры крэслы,
Усе пабіты, як адно,
А на трэцяй «па-мастацку»
Граззю ўмазана акно.

Як аблуплены сабака —
Від чацвертае сцяны.
Эх, ты клуб мой, небарака,
Дзе ж апекуны твае?

Моладзь, я вас папрасіў бы:
Не саромце вы людзей,
А зрабіце там парадак
Без адкладу, як хутчэй.

Кіньце, хлопцы, назаўсёды,
Самагоначку хляптаць.
Можна жыці больш прыемна
І сябе не марнаваць.

Лепш наладзьце пастаноўку
Ў сваёй вёсцы і ў другіх,
Вам за гэта будзе слава
І падзяка ад усіх.

ЯНКА

Са старога беларускага гумару

У адной вёсцы абралі людзі старасту. Такая высокая пасада настолькі ўскружыла галаву новаму старасту, што да яго страшна было падступіцца. Па вёсцы стараста хадзіў, як кажуць, задраўшы нос, і патрабаваў, каб яму кожны абавязкова даваў аб сабе падрабязную справаздачу.

Сядзіць аднойчы стараста на прызбе свайго дома і бачыць: ідзе нехта ў канцы вёскі.

— Бяжы хутчэй, — загадаў стараста свайму сыну, — і даведайся, што гэта за птушка ходзіць па маёй вёсцы.

Сын, як апантаны, кінуўся да яго з крыкам.

— Што табе трэба? — спытаўся здзіўлены падарожнік.

— Тата сказалі, каб я даведаўся, што вы за птушка, што ходзіце па нашай вёсцы?

— Скажы свайму тату, — азваўся падарожнік, — што ён такі ж дурань, як і ты.

— Ну што? — спытаўся стараста, калі вярнуўся сын.

— Ды гэта, тата, наш стары знаёмы. Ён добра ведае і мяне і вас.

— А што ён сказаў?

— Сказаў, што вы такі ж дурань, як і я.

* * *

— Ці быў на базары?
— Быў.
— Што ж ты купіў?
— Казу.
— Колькі заплаціў?
— Сем капеек.
— А дзе ж каза?
— Прадаў.
— Колькі ўзяў?
— Пяць капеек.
— Навошта ж ты так патраціўся дарэмна?
— Нічога, што патраціўся, абы была свежая капейка.

— Паслухайце, чаму вы мне далі рэшты толькі 12 лей замест 13?
— Ах, прабачце: я думаў, што вы верыце ў забабоны...

(З румынскага гумару)

Усякая ўсячына

Шахта-аўтамат

У вялікай шахце вугалю каля Караганды (Казахская ССР) мае быць праведзена аўтаматызацыя працы. Усе работы будуць выконвацца дыстанцыйна кіраванымі машынамі. Інжынеры, якія знаходзяцца паверх шахты, пры дапамозе спецыяльных апаратаў будуць сачыць за працай машын і кіраваць імі.

Горад пад вадой

Савецкія вучоныя адкрылі руіны старажытнага горада, які існаваў 2000 гадоў таму назад. Руіны ляжалі 25 метраў пад вадой, на дне Чорнага мора. Знойдзена многа прадметаў з дрэва і іншых арганічных матэрыялаў, якія добра перахаваліся ў салонай вадзе і з'яўляюцца ўнікатамі.

Золата прапала

Сто год шукалі англічане затопленага карабля Біркенгер, на якім мелася быць везеным золата ў штабах. Затоплены карабель знойдзены, але па золаце ў ім і следу не засталося

Таксама рэкорд

Мільён разнавідных жучкоў сабраў малады даследчык насякомых Леў Мядзведзеў з Сібіры. Ён пачаў збіраць насякомыя, будучы яшчэ малым хлопчыкам. Пасля абменьваў калекцыю з іншымі даследчыкамі розных краін.

У зборы знаходзяцца жукі з Паўднёвай Амерыкі даўжынёй у 30 сантыметраў з панцырамі, якія вытрымоўваюць цяжар чалавека. Мядзведзеў выкрыў 30 невядомых дагэтуль відаў жукоў і напісаў 6 навуковых прац.

Лятаючы аўтамабіль

Савецкі інжынер Маралевіч працуе над канструкцыяй лятаючага аўтамабіля, які неўзабаве будзе выпрадукаваны. Ён будзе рухацца пры дапамозе двух прапелераў, падобных на тыя, якія ёсць у верталёце. Ён зможа з месца падымацца ў паветра і прызямляцца на адно месца, на асобыя падпоркі. Таму ён не патрабуе колаў.

АДГАДАНКА

а а а в з і к
к л м о о п р

З пададзеных літар складзіце загаловак апавядання вядомага беларускага празаіка М. Лынькова.

Сярод чытачоў, якія прышлюць да 25.IV. г. г. правільныя развязкі, будзе разлясавана 10 кніжных узнагарод.

Развязка адгаданкі з № 10 (158) „Нівы"

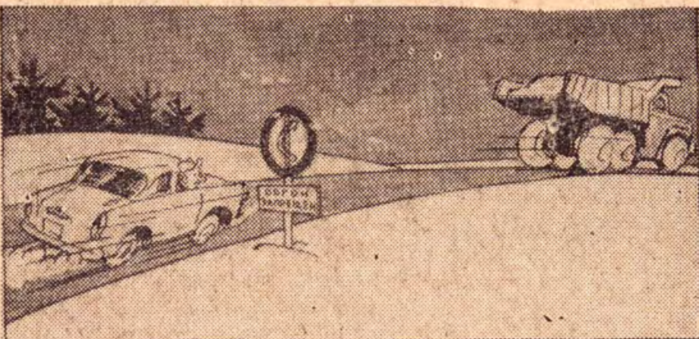
Чытачы прыслалі 173 правільныя развязкі. Паасобныя словы: лета, Янка, вада, Орля, Ніва, Ірак, хата, арол.

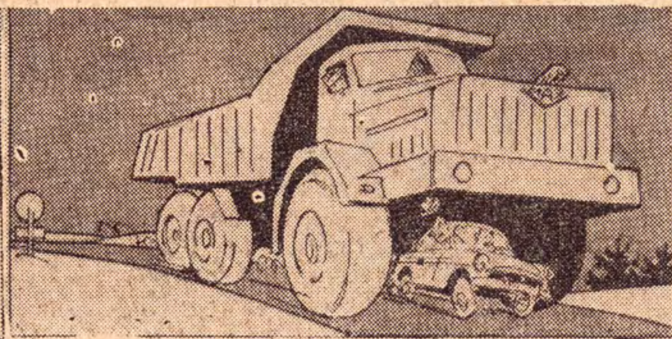
З першых літар гэтых слоў атрымалася назва папулярнага беларускага танца — «лявоніха».

Узнагароды вылясавалі:

1. Жэня Гегель — Зубры, Беластоцкі павет.
2. Юля Каспрук — Тымянка, Сямяцкі павет.
3. Пятро Грыцук — Камінск, Ольштынскае ваяв.
4. Клаўдзя Цынеўская — Беласток,
5. Іра Драздоўская — Агароднікі, Гайнаўскі павет.
8. Пятро Галёнка — Клодск, Вроцлаўскае ваяв.
9. Алесь Паўлючук — Плюцічы, Бельскі павет.
10. Янка Байсіцкі — Крушыняны, Сакольскі пав.

Узнагароды высылаем поштай.

Выпадак на Мінскай шашы.

Рыс. А. Чуркіна